

UOT: 338.43;336

DAYANIQLI VƏ INNOVASIYALI İNKİŞAFIN MALİYYƏ MEXANİZMİNİN
SƏMƏRƏLİLİYİNİN YÜKSƏLDİLMƏSİ

M. RƏLİYEVƏ

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

Məqalədə aqrar-sənaye sahələrində dayanıqlı və innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin formalaşdırılması məsələləri araşdırılmışdır. Həmin inkişafın tempi və proporsiyalarını şərtləndirən amillər aşkar edilmişdir. Haqqında danışılan maliyyə mexanizminin səmərəliliyinin yüksəldilməsinin bəzi istiqamətləri müəyyənləşdirilmişdir.

Açar sözlər: aqrar-sənaye sahələri, maliyyə mexanizmi, innovasiya, dayanıqlı inkişaf, səmərəlilik

Aqrar - sənaye sahələrinin dayanıqlı və innovasiyalı inkişaf konsepsiyasının reallaşdırılması, adekvat maliyyə mexanizminin yaradılmasını tələb edir. Həmin mexanizmin formalaşması tədrici proses olub, müvafiq maliyyə alətləri və maliyyə üsullarının adekvatlığının təmin edilməsi üçün maliyyə resurslarının və maliyyə münasibətlərinin kompleks sutətdə araşdırılmasını tələb edir.

İnnovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizmi: formalaşma və tətbiq məsələləri

Aqrar-sənaye sahələrinin dayanıqlı inkişafı təkrar istehsal proseslərinin temp və miqyasına xüsusi tələblər qoyur. Haqqında danışılan tələblərmakro səviyyədə ekosistemin tarazlığının, o cümlədən kənd təsərrüfatının çoxfunksiyalılığının təminatını, aqrar-sənaye sahələrində fəaliyyətin maksimum şaxələndirilməsini və onun çoxvektorlu prioritetlərinin nəzərə alınmasını nəzərdə tutur. Aqrar-sənaye sahələrinin inkişafının dayanıqlı maliyyə sisteminin qurulması məsələsi dünya maliyyə böhranının uzanması səbəbindən daha da aktuallaşır. Bir çox tədqiqatçıların fikrincə, postsovet məkanı ölkələrində innovasiyaların maliyyə stimullaşdırılmasından, innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin formalaşdırılmasına keçid sürətləndirilməlidir. Şərqi Avropanın postsosialist ölkələrinin təcrübəsi, haqqında danışılan keçidin ləngiməsinin, xüsusilə Avropa Birliyinə daxil olduqdan sonra müşahidə olunan arzuolunmaz nəticələri barədə inandırıcı dəlillər verir. Həmin ölkələrin təcrübəsinin təhlili göstərir ki, maliyyə mexanizminin innovasiyalı inkişafa qeyri-adekvatlığı, ilk baxışda bir qədər qərribə görünərsə də müvafiq mexanizmin strukturunda müasir informasiya texnologiyalarının tələblərinin, kifayət qədər nəzərə alınmaması ilə əlaqədardır. Haqqında danışılan tələblər, ilk növbədə:

- aqrar-sənaye sahələrinin inkişafının maliyyə təminatında baş verən dəyişikliklərin hər bir addımının kəmiyyətə qiymətləndirilməsini və əldə olunan nəticələri nəzərə almaqla növbəti addımların hərtərəfli əsaslandırılmasını;

- innovasiyalı inkişafın maliyyələşdirilməsinin resurs, alət və üsullarının seçimi variantlarının müqayisəli qiymətləndirilməsini;

- inkişafın, başlıca olaraq təcrübədə özünü doğruldan nəzəri müddəaları bazasında qurulan, fundamentalığa əsassız iddiaları qəbul etməyən strateji istiqamətlərə üstünlük verilməsini nəzərdə tutur.

İnnovasiyalı inkişafa qeyri-adekvat maliyyə mexanizminin tətbiqi isə, təcrübə araşdırmalardan göründüyü kimi, hər şeydən əvvəl aqrar-sənaye sahələrinin və burada təmsil olunan müəssisələrin zəruri rəqabət qabiliyyətinin təmin olunmaması, o cümlədən məsrəflərin azaldılmasının gözlənilən temp və miqyasda baş verməməsi ilə nəticələnir. Halbuki, "innovasiyalı inkişafın hərəkətverici mexanizmi rolunda, ilk növbədə bazar rəqabəti çıxış edir. Bazar şəraitində məhsul və ya xidmət istehsalçıları daim istehsal xərclərini azaltmaq və yeni satış bazarlarına çıxmaq üçün yollar axtarmaq məcburiyyətindədir. Odur ki, səmərəli innovasiyaları mənimsəyən sahibkarlar, rəqibləri qarşısında böyük üstünlük əldə edirlər" (1, s. 123).

İnnovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizmi, ümumilikdə və o cümlədən aqrar-sənaye sahələrində elmi ideyanın yaranmasından, onun maddələşməsi və kommersiyalaşmasına qədər bütün mərhələlərdə maliyyə axınlarının hərəkətinin formal və qeyri-formal müqavilə münasibətlərinin mürəkkəb sistemi ilə təmin edilməsini nəzərdə tutur. Maliyyə münasibətlərinin səmərəliliyinin, həlledici dərəcədə müqavilə intizamından asılı olduğu kəskin rəqabət mühitində innovasiyaların yaranması, yayılması və mənimsənilməsi üçün maliyyə axınlarının hərəkətinin səmərəli müqavilə münasibətləri sisteminin qurulması analoqlardan istifadə imkanlarını məhdudlaşdırır. Başqa sözlə, innovasiyalı inkişafın maliyyə təminatı nəinki maliyyə alətləri və üsullarının seçimində, habelə onların institusional bazasının formalaşmasında kreativ yanaşmalar tələb edir. Həmin yanaşmalar, təcrübədən göründüyü kimi transaksion məsrəflərin dəfələrlə artması ilə müşayiət olunur. İnnovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin tətbiqinin əhatə dairəsi transaksion məsrəflərin azaldılması üzrə həyata keçirilən tədbirlərin səmərəliliyindən asılıdır. Başqa sözlə, innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin tətbiqi zamanı transaksion məsrəflərin səviyyəsi aşağı düşdükcə, bu tətbiqin əhatə dairəsi genişlənir və əksinə.

Maliyyə mexanizminin aqrar-sənaye sahələrinin innovasiyalı inkişafı tələblərinə uyğunluğu, həlledici surətdə idarəetmənin müxtəlif səviyyələrində mövqelərin uzlaşdırılması imkanlarının reallaşdırılması dərəcəsi ilə bağlıdır. Bu məqsədlə müasir informasiya texnologiyalarının yaratdığı şəraitdən yararlanma təcrübəsi formalaşmışdır. Deyək ki, qabaqcıl xarici təcrübədə haqqında danışılan sahələrdə innovasiyalı inkişafın maliyyə təminatının formalaşdırılması üzrə ayrı-ayrı proseslərin razılaşdırılması müasir informasiya şəbəkəsinin üstünlüklərindən yararlanmağa imkan verən funksional əlaqə şəbəkəsinin köməyi ilə həyata keçirilir.

Müəssisənin maliyyə münasibətlərinin maliyyə alətləri və maliyyə üsullarının köməyi ilə idarə edilməsi mexanizmi kimi maliyyə mexanizmi- maliyyə münasibətlərinin təşkilati formalarından, maliyyə resurslarından, pul vəsaitlərinin mərkəzləşdirilmiş və mərkəzləşdirilməmiş fondlarının təşəkkülü və istifadəsinin qaydaları və üsullarından, maliyyə planlaşdırılması üsullarından, maliyyənin və maliyyə sisteminin idarə edilməsi formalarından istifadə etməklə fəaliyyət göstərir.

Maliyyə mexanizminin tərkibinə aşağıdakılar daxildir:

- maliyyə uçotunun, təhlilin, planlaşdırmanın, faktorinqin və s. metodikalarından istifadə etməklə tətbiq olunan maliyyə tənzimlənməsi alətləri (fiskal, büdcə, vergi alətləri və i.a.). Ümumilikdə, maliyyə alətləri sisteminə ödəniş tapşırıqlarını, akkreditivləri, çekləri və s. əhatə edən ödəniş alətləri; vekselləri, kredit müqavilələrini və s. əhatə edən kredit alətləri; depozit müqavilələrini, depozit sertifikatlarını və s. əhatə edən depozit alətləri; səhmləri, investisiya sertifikatları və s. əhatə edən investisiyalasdırma alətləri; sığorta müqaviləsi, sığorta polisi və s. əhatə edən sığorta alətləri və bir sıra digər maliyyə alətləri aid edilir;

- faiz dərəcələri, qiymətlər, kredit, amortizasiya, dividendlər, mükafat və cərimələr və sairəni əhatə edən maliyyə stimullaşdırılması alətləri;

- müəssisənin təsərrüfat fəaliyyətinə təsir imkanı verən maliyyə göstəriciləri (rentabellik, qiymət, mənfəət, gəlir və i.a.) əhatə edən maliyyə rıçaqları;

- qanunlar, ölkə başçısının fərman və sərəncamlarını, hökumətin qərarlarını, nazirlik və idarələrin əmr və təlimatlarını, hüquqi şəxslərin nizamnamələrini əhatə edən normativ və hüquqi təminat;

- tariflərin, qiymətlərin, maliyyə tərəfdaşların, valyuta məzənnələrinin və i.a. haqqında informasiyanın alınması, saxlanması, ötürülməsi, işlənməsi və istifadəsi vəziyyətini əks etdirən informasiya təminatı. Əsas mənbəyi mühasibat, statistika və operativ uçot olan maliyyə informasiyasının hərəkəti və işlənməsinin ayrı-ayrı mərhələlərində tətbiq edilən üsul və vasitələr innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin səmərəliliyində mühüm rola malikdir.

Müəssisənin maliyyə fəaliyyətinə dövlət tərəfindən göstərilən dəstək sisteminə dövlət maliyyələşdirilməsi,

kreditləşdirmə, lizinq, sığorta, investisiya layihələrinin dövlət ekspertizası, lisenziyalasdırma aiddir. Aqrar-sənaye sahələrində əhatə olunan müəssisələrin, xüsusilə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı müəssisələrinin maliyyə fəaliyyəti dövlət dəstəyinin xarakteri, əhatə dairəsi və səviyyəsindən bilavasitə asılıdır. Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı müəssisələrinin maliyyə fəaliyyətinə dövlət tərəfindən göstərilən dəstək sistemi, sahədə innovasiya fəallığının yüksəldilməsi meyarları baxımından yenidən strukturlaşdırılmalıdır. Bu zaman müəssisənin maliyyə fəaliyyətinə dövlət tərəfindən göstərilən dəstək sisteminə daxil olan komponentlərin özünəməxsus kombinasiyaları müqayisəli qiymətləndirilməlidir.

Dayanıqlı inkişafın maliyyə mexanizminin səmərəliliyinin yüksəldilməsi imkanları və istiqamətləri

Maliyyə sisteminin dayanıqlığı, əksər mənbələrdə göstəriləndi kimi milli iqtisadiyyatın dayanıqlığının mühüm şərtidir. "İqtisadiyyatın dayanıqlığı, əhəmiyyətli dərəcədə maliyyə sisteminin dayanıqlığına əsaslanır ki, bu da bank sistemi, büdcə kəsirinin səviyyəsi, milli valyuta, əmanətçilərin maraqlarının müdafiəsi, qızıl-valyuta ehtiyatı, maliyyə, qiymətli kağızlar, xarici və daxili borcun miqdarı ilə müəyyənləşdirilir. Belə ki, iqtisadiyyatın vəziyyəti əsasən maliyyə-kredit sisteminin təşkili və sabitliyin səviyyəsi ilə müəyyənləşir" (2, s. 399).

Maliyyə mexanizminin səmərəliliyi onun bütün elementlərinin qarşılıqlı əlaqəli, razılaşdırılmış kompleks fəaliyyəti ilə təmin edilir. Maliyyə mexanizminin səmərəli fəaliyyət göstərməsinə real mühit amili və maliyyə mexanizminin reallığa adekvatlığı dərəcəsi ilə bilavasitə bağlıdır. Başqa sözlə, aqrar - sənaye sahələrinin innovasiyalı inkişafının maliyyə mexanizminin səmərəli fəaliyyətinin əsas şərtləri kimi:

- həmin mexanizmin inkişafın sahədaxili və sahəlararası obyektiv qanunauyğunluqlarını, meyillərini və maliyyə münasibətləri subyektlərinin mənafeələrini nəzərə alan fəaliyyətinin təmin olunması;

- innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin tərkib elementlərinin qarşılıqlı tənzimlənməsi və sahəlararası əlaqələrin səmərəli təşkili hesabına sinergetik effektin əldə edilməsi;

- iqtisadi inkişaf şəraitinə və təsərrüfatçılıq üsullarına uyğunluq.

Maliyyə mexanizminin makroiqtisadi mühit amillərinin təsiri altında inkişafı prioritetlərinə, qabaqcıl xarici təcrübədə aşağıdakılar aid edilir:

- dövlət büdcəsi xərclərinin azaldılması və büdcə vəsaitlərindən istifadə səmərəliliyinin yüksəldilməsi, müvafiq proseslər barədə aqrar-sənaye sahələrində fəaliyyət göstərən istehsal və xidmət subyektlərinin məlumatlandırılması səviyyəsinin yüksəldilməsi;

- maliyyələşdirmənin qeyri-dövlət formalarının inkişafı, o cümlədən, keyfiyyətə nəzarət, sığorta və digər xidmətlər bazarında dövlətin inhisarının tədricən aradan qaldırılması;

-vergi sisteminin, o cümlədən vergi uçotunun tədricən beynəlxalq standartlara yaxınlaşdırılması.

Aqrar-sənaye sahələrində maliyyə sisteminin dayanıqlığı, ilk növbədə aşağıdakı amillərin təsiri altında formalaşan maliyyə sabitliyidir:

-maliyyə sağlamlığı, habelə daxili və xarici amillərin güclü neqativ təsirinə baxmayaraq maliyyə mexanizminin müvazinət halına qayıda bilməsi qabiliyyəti;

- aktivlərin likvidliyinin məqbul səviyyəsi;

- zəruri ehtiyatların mövcudluğu və onların mütəmadi yenilənməsi.

Maliyyə mexanizminin dayanıqlığı, şübhəsiz ki, makroiqtisadi amillərin birbaşa təsiri nəzərə alınmaqla təmin edilməlidir. Ümumilikdə maliyyə sisteminin dayanıqlığı dinamik müvazinətin gözlənilməsini, sonuncu isə öz növbəsində həmin sistemin makroiqtisadi mühitin yüksək tezliklə dəyişən tələblərinə uyğunlaşmasını nəzərdə tutur. Maliyyə mexanizminin, habelə ümumilikdə maliyyə sisteminin dayanıqlığına təsir edən daxili amillərə - müxtəlif səviyyəli təsərrüfatçılıq qurumlarının maliyyə vəziyyətini şərtləndirən istehsal və resurs potensialı, təşkilati struktur, texnoloji təminat və bir sıra bu kimi amillər, xarici amillərə isə ilk növbədə makroiqtisadi, hüquqi, siyasi, ekoloji amillər, habelə maliyyə sahəsində fors-major hallarını şərtləndirən amillər aid edilməlidir. İqtisadi təhlükəsizliyin hədd göstəricilərindəki kənarlaşmalar, aparılmış tədqiqatlardan göründüyü kimi maliyyə sisteminin dayanıqlığı üçün potensial təhlükə mənbəyidir. Bu baxımdan aqrar-sənaye sahələrinin innovasiyalı inkişafının maliyyə təminatı da istisna deyildir.

Aqrar-sənaye sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatların maliyyə mexanizminin dayanıqlı inkişaf imkanlarının gerçəkləşdirilməsi ciddi metodiki və praktiki problemlərin həllini tələb edir. İlk növbədə onu qeyd edək ki, haqqında danışılan sahələrdə fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatların maliyyə mexanizmi fəaliyyət integrasiyası tələblərinə cavab verməlidir. Müəssisənin maliyyə dayanıqlığının mühüm göstəricisi, onun xüsusi kapitalın miqdarıdır. Odur ki, maliyyə mexanizmi həmin kapitalın formalaşdırılması prosesinə fəal xidmət etməlidir. Digər problemlər aqrar-sənaye sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatların maliyyə mexanizminin daxili investisiya bazarında fəallığa, mütərəqqi texnologiyaların tətbiq dairəsinin genişlənməsinə xidmət etməsi zərurəti ilə əlaqədardır.

Maliyyə fəaliyyətinin səmərəliliyinin məqbul səviyyəsinin təmin edilməsi müvafiq proseslərin tənzimlənməsini nəzərdə tutur. Tənzimləmə dərəcəsindən asılı olaraq maliyyə mexanizmi direktiv və tənzimləyici kimi fərqləndirilə bilər. Müəssisənin maliyyə mexanizmi təsərrüfatdaxili fəaliyyəti təşkil etməklə tənzimləyici funksiyasını reallaşdırır.

Aqrar-sənaye sahələrinə aid olan təsərrüfatçılıq subyektlərinin innovasiyalı inkişafının maliyyə mexanizmi kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalı, emalı və satışı proseslərindəki innovasiyalarının idarə edilməsində

aparıcı rol oynamalıdır. Sivil bazar münasibətləri şəraitində müxtəlif fəaliyyət növlərinin vahid iqtisadi məkanda və fəaliyyət integrasiyası şəraitində həyata keçirilməsinin maliyyə aspektləri xüsusi önəm daşıyır.

Antiböhran idarəetməsi sistemində maliyyə sabitliyinin daxili və xarici mexanizmləri müəssisəni borc kapitalından istifadə zərurətindən azad etməyə, məhdud imkanlar şəraitində inkişafı təmin etməyə və iflas təhdidlərinə qarşı qaldırmağa xidmət etməlidir. Böhran şəraitində daxili və xarici mexanizmlərin köməyi ilə müəssisənin maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi aşağıdakı mərhələlərlə həyata keçirilə bilər:

-ödəniş qabiliyyətini, xüsusilə təxirəsalınmaz maliyyə öhdəlikləri üzrə bərpa etmək;

- likvid aktivlərin pul vəsaitlərinə təcili konversiyası, maliyyə öhdəliyi yaradan cari tələbatların ixtisar edilməsi, debitor borclarının inkassasiyasının tezləşdirilməsi, əmtəə (kommersiya) kreditlərinin təqdim edilməsi dövrünün qısaldılması, mal-material qiymətliyərinin sağorta ehtiyatının azaldılması, istifadə olunmayan avadanlığın satılması, idarəetmə heyətinə xərclərin azaldılması və i.ə.

- davamlı maliyyə müvazinətinin təmin edilməsi.

Aqrar-sənaye sahələrinin innovasiyalı inkişafı, o cümlədən innovasiya layihələrinin hazırlanması və həyata keçirilməsi, əhəmiyyətli maddi, maliyyə və əmək resurslarının uzun müddətə cari təsərrüfat dövrüyəsindən çıxarılmasını nəzərdə tutur. Özü də resurslardan, adətəntəz bir vaxtda fayda götürmək olmur. Bu və digər səbəblərdən innovasiyalı inkişaf üzrə investisiya qərarlarının əsaslandırılması hərtərəfli olmalı, imüvafiq investisiya layihələrinin seçimində maliyyə meyarlarına xüsusi diqqət yetirilməlidir.

İnnovasiyalı fəaliyyətin maliyyə mexanizminin səmərəliliyeni məhsul və xidmət (yeni texnika, istehsal və idarəetmə texnologiyalarının yaradılması və yayılması və i.ə.) üzrə fəaliyyətin maliyyələşdirilməsinin nəticələrində ifadə oluna bilər. Həmin nəticələrin innovasiya fəaliyyətinin bütün mərhələlərində əldə edilən aralıq nəticələrin ümumiləşdirilməsi kimi təqdim olunması təcrübəsi mövcuddur.

Optimal maliyyə təminatı müəssisənin dayanıqlı inkişafının başlıca şərtlərindəndir. Maliyyə təminatının optimallığı dedikdə, məhsul istehsalı və satışının fasiləsizliyini, xərclərin azaldılmasını təmin edən maliyyə alətləri və maliyyə üsullarının qaydaya salınmış sistemi, həmin sistemin fəaliyyətini təmin edən maliyyə mənbələrindən istifadə mühtinin əlverişliyi nəzərdə tutulur. "İnnovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizmi, dar mənada yeniliklərin həyata keçirilməsinə yönəldilmiş maliyyə axınlarının hərəkətini təmin edən iqtisadi münasibətlər sistemidir"(3).

İnnovasiya fəaliyyətinin maliyyə mexanizmi institusional mühit komponentləri vasitəsilə dövlət və təsərrüfatçılıq subyektləri arasında şaquli maliyyə münasibətlərini, həmin komponentlərin köməyi ilə habelə təsərrüfatçılıq subyektləri arasında üfüqi maliyyə

münasibətlərini tənzimləməlidir. İnnovasiya fəaliyyətinin maliyyə mexanizmi yeniliklərin maliyyələşdirilməsi məqsədilə maliyyə resurslarının strukturunu və transformasiyasının sürətini müəyyənləşdirən aşağıdakı parametrlərlə səciyyələnir: məqsəd, bölüşdürülən məbləğ, müddət, gəlirlik, fəaliyyətin miqyası, təsir dərəcəsi və i.a.

Vençur maliyyələşdirilməsi innovasiya fəaliyyətinin maliyyə mexanizmində mühüm yer tutur. Elmi-texniki araşdırmaların, onların perspektivli xarakter daşıyan nəticələrinin tətbiqi proseslərinin maliyyələşdirilməsi sisteminin elementi kimi vençur maliyyələşdirilməsi ideyanın meydana gəlməsindən, hazır yeni məhsulun bazara çıxarılaraq satılması və istifadəsinə kimi bütün mərhələlərdə zaman, risk və gəlir amillərinə özünəməxsus yanaşma tələb edir. Məhsul və proses innovasiyalarının yaradılması və mənimsənilməsi üçün həyata keçirilən vençur innovasiya fəaliyyəti böyük kommersiya riskləri ilə müşayiət olunur. Yüksək risk ehtimalı innovasiyaların yaradılması və kommersiyalaşdırılmasının səmərəliliyinin lazımi dəqiqliklə əvvəlcədən müəyyənləşdirilməsinin çətinliyi və əksər hallarda qeyri-mümkün olması ilə əlaqədardır.

Maliyyələşdirmənin vençur forması innovasiya fəaliyyətini kompleks surətdə, başqa sözlə, istehsal, maliyyə və investisiya aspektlərini əhatə edir. Odur ki, hazırda yüksək risk ehtimalına baxmayaraq, inkişaf etmiş ölkələrin innovasiya təcrübəsində məhz vençur maliyyələşdirilməsi sayəsində daha yüksək multiplikativ effekt əldə edilməsi müşahidə olunur. Həmin ölkələrin güclü elmi-texniki potensialı vençur biznesinin inkişafını şərtləndirən əsas amillərdir. Digər amil inkişaf etmiş ölkələrdə innovasiya infrastrukturunun yüksək səviyyədə inkişaf etməsidir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, sahibkarlar, bir çox hallarda ənənəvi risklərə qarşı neytral, yeniliklərlə əlaqədar risklərə qarşı isə çox ehtiyatlı olurlar. Başqa sözlə, aqrar-sənaye sahələrində fəaliyyət göstərən sahibkarlar yüksək riskli innovasiyalı inkişaf qərarlarını qəbul etməyə, bir çox hallarda meyilli olmurlar. İnformasiya təminatının yaxşılaşdırılması, işçi heyətin innovasiyalara yönümünün stimullaşdırılması, anoloji şəraitdə qəbul edilmiş qərarların nəticələrinin qiymətləndirilməsində tam obyektivlik, qəbul ediləcək qərarın gəlirliyi və etibarlılığı arasında seçimdə üstünlük verilən meyarların hərtərəfli əsaslandırılması innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminə qeyri-müəyyənlik amilinin neqativ təsirinin azaldan mühüm tədbirlər hesab edilməlidir.

Nəticə

Aqrar-sənaye sahələrində dayanıqlı və innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin səmərəliliyinin yüksəldilməsi istiqamətlərinə aşağıdakılar aid edilməlidir: innovasiyalı inkişafın maliyyə mexanizminin tətbiqinin transaksion məsrəfləri azaldılmalı; müəssisənin maliyyə mexanizmində dövlət dəstəyi sistemində daxil olan komponentlərin kombinasiyaları müqayisəli qiymətləndirilməli; aqrar-sənaye sahələrinin innovasiyalı inkişafının maliyyə mexanizmi sahələrarası əlaqələrin səmərəli təşkili hesabına sinergetik effekti təmin etməli; maliyyələşdirmənin qeyri-dövlət formalarının üstün inkişafı təmin edilməli, keyfiyyətə nəzarət, sığorta və digər xidmətlər bazarında dövlətin inhisarı tədricən aradan qaldırılmalı; aqrar-sənaye sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisə və təşkilatların maliyyə mexanizmi fəaliyyət inteqrasiyası tələblərinə cavab verməlidir.

ƏDƏBİYYAT

1. Инчин М. Е. Финансовый механизм инновационной деятельности. Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. 2012, № 1 (40), с. 121-123, с. 123). 2. Экономическая безопасность. Под ред. В.К. Сенчагова. Москва, ЗАО «Финстатинформ» 1998, 621с., с. 399). 3. Михалевский В. Л. Финансовый механизм инновационного развития. Автореф...к.э.н. 08.00.01. Москва, 2007, www.dissercat.com/content/finansovyi-mekhanizm-innovatsionnogo-razvitiya).

Повышение эффективности финансового механизма устойчивого и инновационного развития

М.Р.Алиева

В статье исследованы вопросы формирования финансового механизма устойчивого и инновационного развития агропромышленных отраслей. Выявлены факторы обуславливающий темпы и пропорции этого развития. Определены некоторые направления повышения эффективности данного финансового механизма.

Ключевые слова: агропромышленные отрасли, финансовый механизм, инновация, устойчивое развитие, эффективность

Increasing the effectiveness of financial mechanism of sustainable and innovative development

M.R.Aliyeva

The paper studied the formation of financial issues of sustainable and innovative development in agrarian -industrial sector. The factors stipulating the growth rate and proportions of this development have been found. Some mainstreams of increasing the effectiveness of financial mechanism of the said development have been identified.

Key words: agrarian-industrial sector, financial mechanism, innovation, sustainable development, effectiveness